

DOI: [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2025-1\(41\)-301-312](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2025-1(41)-301-312)

УДК 336.143.232 (477)

JEL Classification: G38; Q14

Юлія Михайлівна Коваленко

доктор економічних наук, професор,

завідувач кафедри фінансів, обліку та оподаткування

Державний університет «Київський авіаційний інститут» (Київ, Україна)

E-mail: kovalenko.iuliia@npp.kai.edu.ua. ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5678-3185>

ResearcherID: H-4742-2018

Єлена Романівна Гримак

здобувачка вищої освіти

Державний університет «Київський авіаційний інститут» (Київ, Україна)

E-mail: 7037453@stud.kai.edu.ua. ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-0345-721X>

**ПЕРСПЕКТИВИ ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ
АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ
В ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОД**

Стаття розглядає практичні аспекти фінансування інноваційного розвитку аграрних підприємств України у післявоєнний період. В умовах воєнного стану постає питання про фінансове забезпечення інноваційного розвитку агробізнесу, що передбачає глибокий аналіз внутрішніх ресурсів компаній щодо впровадження інновацій, здатності залучати зовнішні інновації шляхом використання ідей і розгляду інноваційної інфраструктури. Багато науковців досліджують аграрний бізнес як прогресивну та високоефективну форму організації сільськогосподарського виробництва. Але нинішні реалії, особливо військові події, ставлять перед аграрною сферою чимало викликів. Не зважаючи на значну кількість публікацій, проблеми інноваційного розвитку аграрного сектору України потребують подальших досліджень. Мета статті полягає у визначенні загальних проблем функціонування агробізнесу під час війни, а також основних напрямів інноваційного розвитку агробізнесу України після її закінчення. Нині аграрний сектор стикається з різними проблемами, такими як погіршення родючості ґрунтів та дефіцит робочої сили, що аналізуються в контексті воєнного стану та нестабільної геополітичної ситуації, неврожай та нестабільність ринку. Для вирішення цих проблем пропонується ряд заходів післявоєнної інноваційної політики, використання інноваційних передумов розвитку сільськогосподарського сектору. Представлена низка заходів та передумов має забезпечувати глибокий аналіз фінансових ресурсів бізнесу для впровадження інновацій, а також його здатності залучати зовнішні інновації через використання зовнішніх ідей з урахуванням інноваційної інфраструктури.

Ключові слова: аграрний сектор; аграрні підприємства; агробізнес; фінансування; інноваційний розвиток; інновації.

Рис.: 2. Бібл.: 16.

Постановка проблеми. Фінансування інноваційного розвитку аграрного сектору є вирішальним чинником підвищення ефективності діяльності та її адаптації до потреб ринкового середовища. Кожна компанія, яка працює у сфері сільськогосподарського виробництва, повинна активно впроваджувати інновації та будувати інноваційну стратегію, що є однією з її функціональних стратегій. Інновації дозволяють досягти поставлену мету, що характеризується високим рівнем новизни з подальшою комерціалізацією. Інноваційний розвиток має бути гнучким та швидко адаптуватися до змін ринку.

В умовах воєнного стану постає питання про фінансове забезпечення інноваційного розвитку агробізнесу, що передбачає глибокий аналіз внутрішніх ресурсів компаній щодо впровадження інновацій, здатності залучати зовнішні інновації шляхом використання ідей і розгляду інноваційної інфраструктури.

Проблеми досліджень у сфері інноваційного сільського господарства України завжди були важливим аспектом наукових досліджень і залишаються актуальними навіть у наш час. Інноваційна діяльність та її фінансування є ключовими для розвитку економіки будь-якої країни, особливо в умовах війни та відновлення власної економічної системи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Багато науковців досліджують аграрний бізнес як прогресивну та високоефективну форму організації сільськогосподарського виробництва. Але нинішні реалії, особливо військові події, ставлять перед аграрною сферою чимало викликів. Окупація, бойові дії, зараження території та інші фактори вимагають перегляду підходів до її функціонування.

У наукових працях розглядаються актуальні аспекти створення та впровадження інновацій у розвитку сільськогосподарських підприємств, зокрема у дослідженнях таких учених як О. Гончаренко, Б. Гузар, О. Жегус, І. Крюкова, О. Ланченко, Е. Савицький, С. Степаненко, А. Шевченко та інших. Для прикладу, І. Крюкова і С. Степаненко визначили, що сталий розвиток є головним пріоритетом спільної аграрної політики країн ЄС та інших провідних країн світу [1]. Е. Савицький розкриває поняття агробізнесу та особливості інноваційної діяльності провідних агрохолдингів України та визначає необхідність підвищення інноваційності підприємств агробізнесу [2].

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Попри значну кількість публікацій, проблеми інноваційного розвитку аграрного сектору України потребують подальших досліджень. Деякі питання щодо удосконалення управління інноваційною діяльністю аграрних підприємств та їх фінансування все ще залишаються невирішеними в контексті діяльності та розвитку цих підприємств.

Мета статті. Особлива значущість розв'язання питань щодо фінансування інноваційного розвитку аграрних підприємств України у післявоєнний період, недостатня їх наукова та прикладна розробка зумовили вибір теми статті, визначили її мету, завдання, логіку і зміст. Отже, мета статті полягає у визначенні загальних проблем функціонування агробізнесу під час війни, а також основних напрямів інноваційного розвитку агробізнесу України після її закінчення.

Виклад основного матеріалу. У наші дні інноваційна діяльність на макторівні створює основу для стійкого та ефективного економічного зростання як окремих секторів, так і всієї країни. Підвищення ефективності інновацій у галузі сільськогосподарських підприємств є надзвичайно важливим для держави, оскільки саме тут виробляється значна частина внутрішнього валового продукту країни.

Аграрний сектор є одним із основних секторів економіки України, що становить 8,6 % валового внутрішнього продукту 2023 року. Щороку Україна виробляла близько 100 мільйонів тон зерна і є одним із найбільших експортерів світу [3].

Водночас сільськогосподарські підприємства України відстають від країн ЄС за продуктивністю та ефективністю. Варто зауважити, що продуктивність промисловості та конкурентоспроможність продукції можна радикально підвищити лише за допомогою інноваційного розвитку.

Загальновідомо, що інновація – це діяльність, спрямована на виявлення, розробку та застосування результатів наукових досліджень у формі нових або вдосконалених продуктів, послуг або процесів, а потім їх поширення для комерційних цілей. Для досягнення інноваційних ідей необхідно досліджувати нові методи та можливості, ефективніше використовувати існуючі ресурси та досягати кращих результатів для задоволення різноманітних потреб споживачів. Доцільно підкреслити, що інноваційна діяльність включає науково-технічні, організаційні, фінансові та комерційні засоби, які разом приводять до створення інновацій.

Наразі аграрний сектор України зазнав значних фінансових і матеріальних втрат внаслідок військових дій, оскільки на значній частині сільськогосподарських угідь, сільськогосподарських підприємств та фермерів, регулярно точаться бойові дії. Існує також велика небезпека забруднення сільськогосподарських угідь нерозірваними боєприпасами, мінами та розливами паливно-мастильних матеріалів, що несе загальну загрозу аграрним підприємствам [5].

За останніми висновками провідних міжнародних експертів, найбільшою проблемою України після закінчення війни стане наявність понад 13 % земель, які експлуатуються через військові дії в Україні. Політики та КСЕ «Агроцентр» зазначили, що окупантами було знищено або викрадено понад 84 тис. одиниць сільськогосподарської техніки та обладнання. Вартість даного майна оцінюється майже у 2,9 мільярда доларів США, що становить 44 % від загальної суми механічних збитків, заподіяних рф нашому агропромислому комплексу [6].

Таким чином, внаслідок конфлікту зафіксовано пошкодження або знищення зерносховищ загальною місткістю 9,4 млн тонн, а остаточна сума втрачених потужностей буде визначена лише після закінчення війни, оскільки доля зерносховищ на тимчасово окупованих територіях залишається невизначеною.

Українські експерти оцінюють вартість ремонту пошкоджених горищ і нового будівництва, замість зруйнованих горищ у понад 1,1 млрд доларів. Крім того, через тривалі військові дії тваринницька галузь зазнає значних втрат худоби. Під час війни було втрачено 212 тис. голів великої рогатої худоби, 95 тис. голів кіз і овець, 507 тис. голів свиней, майже 11,7 млн голів

птиці та майже 400 тис. бджолиних сімей. Орієнтовні збитки сільгоспвиробників у тваринництві та бджільництві становлять понад 362 млн дол. [7]. Окрім зазначених вище збитків, на постраждалих від війни територіях знищено понад 14,3 тис. га багаторічних лісів, орієнтовною вартістю майже 349 млн дол. США.

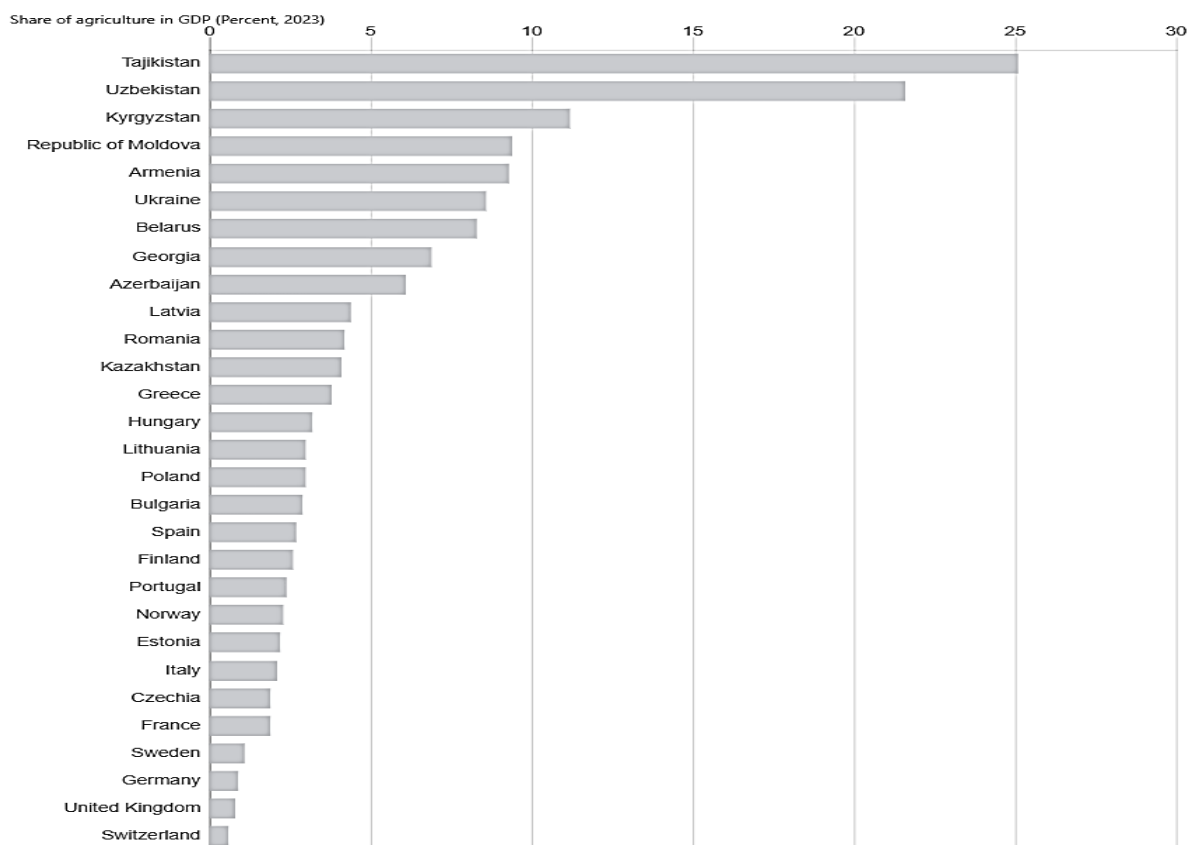

Рис. 1. Частка аграрного сектору у ВВП країн світу

Джерело: побудовано авторами на основі [4].

Експерти підраховали, що російські військові знищили або привласнили пестицидів і мінеральних добрив майже на 95 млн доларів. За останніми підрахунками, проведеними експертами «Агроцентру» КСЕ та Мінагрополітики, вартість збитків українському АПК склала 100 млн дол.

Таким чином, майже чверть аграрного сектору України було знищено, включаючи нереалізовані прибутки через скорочення кількості виробленої продукції, зменшення прибутків через збої в ланцюзі поставок і падіння внутрішніх цін, а також додаткові витрати, пов'язані з підвищенням цін на фактори виробництва.

Протягом 2023 року відзначено значне зниження врожайності сільськогосподарських культур, які традиційно вирощують українські аграрії. Так, аграрний сектор становив майже 40 % валютних надходжень країни та показував позитивну динаміку протягом останніх п'яти років. На сьогодні, аграрний сектор може бути єдиним сектором, який довгий час відтворює позитивну зовнішню торгівлю, але є багато проблем, що стримують його розвиток [8]:

- недостатнє фінансування та ненадійні джерела;
- відсутність прозорості земельних відносин;
- недотримання нормативно-правовими актами міжнародних стандартів якості та безпеки;
- низький рівень інвестицій;
- невідповідність законодавчих актів України вимогам ЄС;
- перерозподіл ринку на самостійних засадах;
- посилення залежності від державного фінансування;
- низький рівень інноваційної активності.

Також зростає занепокоєння щодо падіння продуктивності землі через нестабільну практику в сільській економіці та тривалий військовий конфлікт. Саме зниження продуктивності земель переважно спостерігається у східних та південно-центральних областях України.

Важливо підкреслити, що внаслідок військової активності посівна кампанія 2022 року стала найскладнішою за всю історію незалежної України. Окупація територій та воєнні дії призвели до зменшення посівних площ на 3,5 мільйона гектарів, збільшення дефіциту робочої сили, техніки, палива та капіталу, руйнування логістичних шляхів - все це поставило фермерів перед надзвичайними викликами [9].

Оскільки Україна є одним із провідних світових експортерів зерна та олійних культур, вторгнення РФ мало значний вплив на сільське господарство та продовольчу безпеку в усьому світі. Коли почалася війна, аграрний сектор зіткнувся з багатьма викликами та проблемами.

Для покращення умов у сільському господарстві Уряд України прийняв низку заходів, включаючи:

- зменшення кількості бюрократичних процедур для агросектору;
- дозвіл на використання сільгосптехніки без потреби в реєстрації;
- спрощення процедур імпорту насіння;
- встановлення спеціальної ставки податку на споживання для сільгосппродукції;
- зниження ставки ПДВ до 7 % на сільськогосподарську продукцію.

Стан інноваційної діяльності сільськогосподарських підприємств в Україні, безперечно, залишає бажати кращого. Багато фахівців вбачають, що головною причиною повільного прогресу у сфері інновацій є нестача фінансових ресурсів. Проте насправді існують й інші суттєві фактори, що гальмують розвиток інноваційної діяльності, які можна умовно розділити на такі групи [10]:

1) воєнні дії в Україні: зменшення обсягів інвестицій; зростання ризиків для бізнесу; виїзд науковців та підприємців за кордон;

2) відсутність здійсненої та успішної державної інноваційної політики: Україна не встановила пріоритетності розвитку науки та технологій від самого початку незалежності, а ця недолік є основною причиною швидкого розвитку економіки країни;

3) держава не має системного управління інноваційним процесом: сфера управління інноваціями розподілена між різними організаціями, тобто немає єдиної стратегії, дій, послідовності та інтегрованих людських та фінансових ресурсів;

4) законодавче середовище, що регулює інноваційну сферу, характеризується фрагментарністю, недостатністю і протиріччями. В Україні прийнято понад 100 законів та нормативних актів, а також численні міністерські документи, які не узгоджені між собою та не формують єдине правове середовище для інноваційної сфери;

5) відсутність фінансового механізму для розвитку інновацій: головним джерелом фінансування інноваційних витрат є внутрішні ресурси підприємства.

Під час широкомасштабного вторгнення РФ до бізнес-середовища в Україні прийшли радикальні зміни. Підприємці стикаються з проблемами у електропостачанні та зв'язку, міграцією активного економічного населення, падінням купівельної спроможності, розривом і реструктуризацією ланцюгів поставок, а також значним скороченням інвестицій [11].

Ці та інші фактори негативно вплинули на економічну ситуацію в Україні, включаючи сільськогосподарські підприємства. Незважаючи на виклики, інноваційна та підприємницька ініціатива в Україні активно зростає. Багато інноваційних проектів призначені для вирішення проблем, пов'язаних з війною та її наслідками.

Основними пріоритетними напрямками інноваційного розвитку аграрного сектору є [12]:

- переоснащення високоефективного технологічного обладнання;
- перепідготовка персоналу;
- удосконалення технології сільськогосподарського виробництва та підвищення її якості;
- формування механізму раціонального використання сировини.

Доцільно акцентувати на тому, що подальший розвиток сільськогосподарського виробництва заснований на інноваціях повинен відбуватися шляхом впровадження нового обладнання, техніки, машин, інструментів, сортів рослин і тварин, технологій, новаторських методів виробництва, дослідницьких підходів, обробки та обміну інформацією, підвищення кваліфікації персоналу, виробництва нових продуктів або з покращеними характеристиками, впровадження нових методів управління і організації, розвиток ринку та інноваційних способів збуту продукції, модернізація логістичних систем тощо [13].

Нині варто виділити низку заходів післявоєнної інноваційної політики, які мають бути спрямовані на:

- формування та реалізацію ефективної державної політики, зосередженої на розвиток науки та заохочення інноваційної діяльності;
- інтеграцію наукового сектору та економіки;

- модернізацію технологій виробництва;
- впровадження європейських стандартів у сфері організації виконання та фінансування наукових досліджень;
- формування (перезапуск, модернізація) мережі з центрів науково-інноваційної інфраструктури;
- створення відповідних матеріальних стимулів для продуктивної праці дослідників;
- популяризація науки в країні, підвищення соціального статусу.

Лише активна взаємодія науки та бізнесу за дієвої державної підтримки в рамках політики збалансованого наукового розвитку та заохочення фінансування інноваційної діяльності дозволить економіці України вийти на якісно новий рівень розвитку у післявоєнний період.

Для подолання найважливіших фінансових проблем аграрного сектора України у воєнний та післявоєнний період у цілому необхідно [14]:

- залучити в аграрний сектор висококваліфіковані кадри: керівників, спеціалістів інформаційних технологій, науковців;
- підвищити якість безпечності продукції відповідно до вимог міжнародних стандартів, у тому числі розробити заходи щодо підвищення якості продукції населення;
- адаптувати виробничу діяльність українського агросектору до вимог Європейського Союзу;
- підтримувати малі фермерські господарства, допомога ритейлерам у зборі вітчизняних овочів та фруктів;
- розвивати технологію та цифровізацію агросектору;

Таким чином, для ефективного післявоєнного розвитку, необхідно запропонувати передумови сучасних інновацій аграрного сектору (рис. 2).

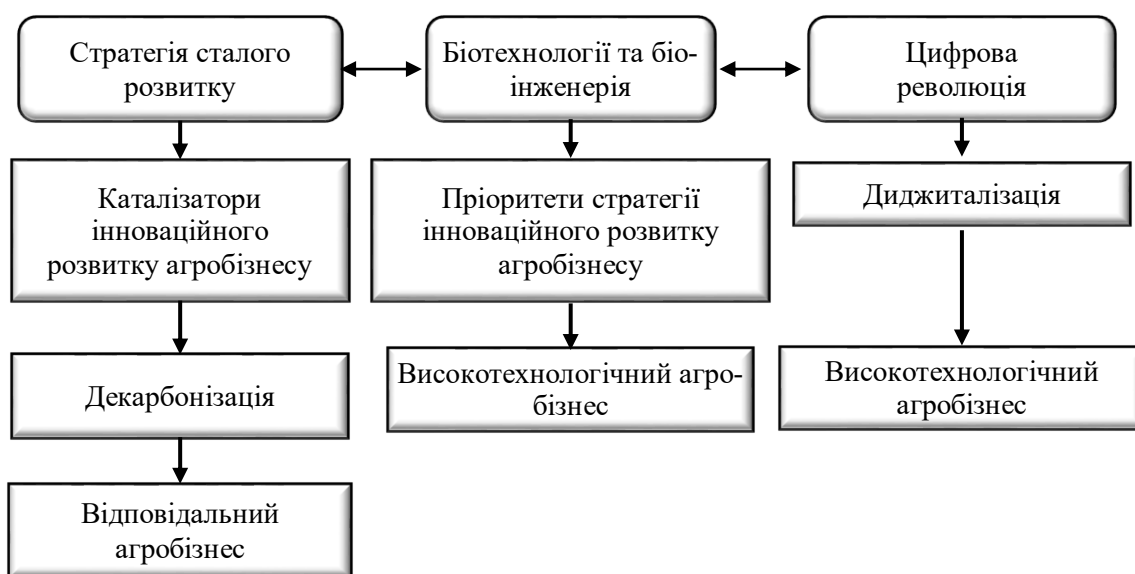

Рис. 2. Передумови інноваційного розвитку аграрного сектору України
Джерело: розроблено авторами.

У період післявоєнного відновлення економіки країни інноваційний розвиток аграрних підприємств має бути спрямований на збільшення виробництва продукції, мінімізуючи при цьому вплив на довкілля. Така ситуація потребує розробки та впровадження ресурсозберігаючих технологій вирощування сільськогосподарських культур. Пристосування технологічних процесів до змін природно-кліматичних умов також є важливим завданням як для науковців, так і для працівників промисловості [15], що потребує великих обсягів фінансування. Розвиток агропромислового виробництва після війни має базуватися на поєднанні та реалізації завдань відновлення та модернізації виробничих процесів у великих масштабах в умовах збереження та відтворення родючості ґрунтів, підвищення якості продукції, розширення експортного потенціалу.

Такі трансформаційні зміни в післявоєнному розвитку можуть бути реалізовані лише за умов застосування інновацій у сільському господарстві, сучасних технологій, цифровізації бізнес-моделей та логістики, сприяючи покращенню показників зростання продуктивності та ефективності агропромислового виробництва, зниженню витрат та створенню умови глибокої переробки сільськогосподарської продукції за розширеного фінансування з урахування подальшого інституційного розвитку фінансового сектору економіки [15; 16].

Висновки і пропозиції. Сільськогосподарські виробники розуміють, що в умовах військових дій вони повинні використовувати всі наявні ресурси для збереження свого бізнесу та робочих місць і намагатися зробити все, щоб збільшити обсяги виробництва сільськогосподарської продукції, вигідно забезпечуючи продовольчу безпеку країни. Для цього необхідно реалізувати низку заходів, серед яких пільгові закупівлі сільськогосподарської продукції, відшкодування ПДВ та встановлення додаткового страхування сільськогосподарських товаровиробників, а також зменшення витрат сільськогосподарського бізнесу на транспортування продукції. Потрібно докласти великих зусиль задля забезпечення продовольчої безпеки держави та врятувати від голоду найбільш незахищені верстви населення планети, сподіваються на фінансову підтримку світової спільноти.

Список використаних джерел

1. Крюкова І. О., Степаненко С. В. Ефективність вітчизняного агробізнесу у призмі пріоритетів сталого розвитку / Крюкова І. О., Степаненко С. В. // Агросвіт. – 2022. – № 9-10. – С. 3–12. DOI: 10.32702/2306-6792.2022.9-10.3.
2. Савицький Е. Сучасні реалії інноваційного розвитку підприємств агробізнесу в Україні / Е. Савицький // Економіка та суспільство. – 2021. – № 31. – С. 104-107. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-31-56>.
3. Бойко Л. О. Сучасний стан агробізнесу в Україні та його ревіталізація у післявоєнний період / Л. О. Бойко // Побудова інформаційного суспільства: ресурси і технології : зб. праць XVIII наук.-практ. конф. (м. Київ, 19-20 вересня 2023 р.). – Київ, 2023. – С. 44-46.
4. Share of agriculture in GDP [Electronic resource] / UNECE. – Accessed mode: <https://w3.unece.org/PXWeb/en/CountryRanking?IndicatorCode=6>.

5. Гончаренко О. В. Управлінський аспект розвитку інновацій сільськогосподарських підприємств / О. В. Гончаренко // Цифрова економіка та економічна безпека. – 2024. – № 1(10). – С. 19-23. DOI: <https://doi.org/10.32782/dees.10-4>.
6. Глущенко О. О. Економічне обґрунтування напрямків цифровізації підприємств агропромислового комплексу / О. О. Глущенко // Урожайність та якість продукції рослинництва за сучасних технологій вирощування : матеріали Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (м. Полтава, 30 вересня 2023 р.). – Полтава : ПДАУ, 2023. – С. 221-223.
7. Прокопишин О. Інноваційні стратегії розвитку агробізнесу України в післявоєнний період / О. Прокопишин, М. Полегенька, Н. Жидовська // Вісник Львівського національного екологічного університету. Серія «Економіка АПК». – 2023. – № 30. – С. 33–37. DOI: <https://doi.org/10.31734/economics2023.30.033>.
8. Жегус О. Стратегічні імперативи інноваційного розвитку аграрного сектору України як основи його резильєнтності / О. Жегус, В. Даниленко // Економіка та суспільство. – 2024. – № (61). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-61-23>.
9. Ланченко О. Управління інноваційним розвитком підприємств: сучасний стан та перспективи / О. Ланченко // Економіка та держава. – 2020. – № 5. – С. 175–183.
10. Гузар Б. С. Інноваційно-інвестиційний розвиток аграрного сектору України в умовах воєнного стану / Б. С. Гузар, В. С. Бондаренко // The 5th International scientific and practical conference “Global science: prospects and innovations” (December 28-30, 2023). – Cognum Publishing House, Liverpool, United Kingdom, 2023. – Pp. 786–796.
11. Шарко І. Перспективи інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств в умовах післявоєнної відбудови / І. Шарко // Управління та адміністрування в умовах протидії гібридним загрозам національній безпеці: матер. IV Міжнар.наук.-практ. конф. (м. Київ, 22 листопада 2023 року). – Київ : ДУІТ, ХНУРЕ, МНТУ, 2023. – С. 288–290.
12. Ільчук М. Теоретичні засади здійснення інноваційної діяльності в сільському господарстві / М. Ільчук, І. Свиноус, О. Томашевська // Економічний дискурс. – 2024. – № 1-2. – С. 17–25. DOI: <https://doi.org/10.36742/2410-0919-2024-1-2>.
13. Негрей М. Аграрний сектор України в умовах війни: проблеми та перспективи / М. Негрей, А. Тараненко, І. Костенко // Економіка та суспільство. – 2022. – № 40. – DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-40-38>.
14. Шевченко А. А. Актуальні проблеми та перспективи розвитку інноваційної діяльності аграрних підприємств в Україні / А. А. Шевченко, А. В. Земляк // Сучасні управлінські та соціально-економічні аспекти розвитку держави, регіонів та суб'єктів господарювання в умовах трансформації публічного управління – 2023 : матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 10 листопада 2023 р.). – Одеса : Національний університет «Одеська політехніка», 2023. – С. 158–160.
15. Коваленко Ю. М. Використання категоріального апарату інституційної теорії у фінансовому секторі економіки / Ю. М. Коваленко // Світ фінансів. – 2010. – № 4. – С. 39–49.
16. Коваленко Ю. М. Формування інституційних передумов розвитку фінансового сектору економіки України / Ю. М. Коваленко // Економіка України. – 2011. – № 7(596). – С. 49–60.

References

1. Kriukova, I.O., Stepanenko, S.V. (2022). Efektyvnist vitchyznianoho ahrobiznesu u pryvnyi priorytetiv staloho rozvytku [The effectiveness of domestic agribusiness in the light of sustainable development priorities]. *Ahrosvit – Agrosvit*, 9-10, 3–12. DOI: [10.32702/2306-6792.2022.9-10.3](https://doi.org/10.32702/2306-6792.2022.9-10.3).
2. Savitskyi, E. (2021). Suchasni realii innovatsiinoho rozvytku pidpriemstv ahrobiznesu v Ukraini [Modern realities of innovative development of agribusiness enterprises in Ukraine]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and society*, (31), 104-107. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-31-56>.

3. Boiko, L.O. (2023). Suchasnyi stan ahrobiznesu v ukraini ta yoho revitalizatsiia u pisliavoiennyi period [The current state of agribusiness in Ukraine and its revitalization in the post-war period]. *Pobudova informatsiinoho suspilstva: resursy i tekhnolohii: zb. prats XVIII nauk.-prakt. konf. – Building an information society: resources and technologies: collection of works of the XVIII scientific-practical conference* (pp. 44–46).

4. UNECE. (n.d.). Share of agriculture in GDP. <https://w3.unece.org/PXWeb/en/CountryRanking?IndicatorCode=6>.

5. Honcharenko, O.V. (2024). Upravlinskyi aspekt rozvytku innovatsii silskohospodarskykh pidpriemstv [Management aspect of innovation development of agricultural enterprises]. *Tsyfrova ekonomika ta ekonomichna bezpeka – Digital economy and economic security*, (1(10)), 19-23. <https://doi.org/10.32782/dees.10-4>.

6. Hlushchenko, O.O. (2023). Ekonomichne obgruntuvannia napriamkiv tsyfrovizatsii pidpriemstv ahropromysloвого комплексу [Economic justification of the directions of digitalization of agro-industrial enterprises]. *Urozhainist ta yakist produktsii roslinnytstva za suchasnykh tekhnolohii vyroshchuvannia: Mizhnar. nauk.-prakt. internet-konf. – Yield and quality of crop production using modern growing technologies: International Scientific-Practical Internet Conference* (pp. 221-223). PDAU.

7. Prokopyshyn, O., Polehenka, M., Zhydovska, N. (2023). Innovatsiini stratehii rozvytku ahrobiznesu Ukrainy v pisliavoiennyi period [Innovative strategies for the development of Ukrainian agribusiness in the post-war period]. *Visnyk Lvivskoho natsionalnoho ekolohichnoho universytetu. Seriya «Ekonomika APK» – Bulletin of the Lviv National Ecological University. Series “Economics of the Agricultural Industry”*, (30), 33–37. <https://doi.org/10.31734/economics2023.30.033>.

8. Zhehus, O., Danylenko, V. (2024). Stratehichni imperatyvy innovatsiinoho rozvytku ahrarnoho sektoru Ukrainy yak osnovy yoho rezyliientnosti [Strategic imperatives of innovative development of the agricultural sector of Ukraine as the basis of its resilience]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and Society*, (61). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-61-23>.

9. Lanchenko, O. (2020). Upravlinnia innovatsiinym rozvytkom pidpriemstv: suchasnyi stan ta perspektyvy [Management of innovative development of enterprises: current state and prospects]. *Ekonomika ta derzhava – Economy and State*, (5), 175–183.

10. Huzar, B.S., Bondarenko, V.S. (2023). Innovatsiino-investytsiinyi rozvytok ahrarnoho sektoru Ukrainy v umovakh voiennoho stanu [Innovative and investment development of the agricultural sector of Ukraine under martial law]. The 5th International scientific and practical conference “*Global science: prospects and innovations*” (pp. 786–796). Cognum Publishing House, Liverpool, United Kingdom.

11. Sharko, I. (2023). Perspektyvy innovatsiinoho rozvytku silskohospodarskykh pidpriemstv v umovakh pisliavoiennoi vidbudovy [Prospects for innovative development of agricultural enterprises in the conditions of post-war reconstruction]. *Upravlinnia ta administruvannia v umovakh protydii hibrydnym zahrozam natsionalnii bezpetsi: IV Mizhnar.nauk.-prakt. konf. – Management and administration in the context of countering hybrid threats to national security: IV International Scientific and Practical Conference* (pp. 288–290). DUIT, KhNURE, MNTU.

12. Ilchuk, M., Svynous, I., Tomashevska, O. (2024). Teoretychni zasady zdiisnennia innovatsiinoi diialnosti v silskomu hospodarstvi [Theoretical foundations of implementing innovative activities in agriculture]. *Ekonomichniy dyskurs – Economic discourse*, (1-2), 17–25. <https://doi.org/10.36742/2410-0919-2024-1-2>.

13. Nehrei, M., Taranenko, A., Kostenko, I. (2022). Ahrarnyi sektor ukrainy v umovakh viiny: problemy ta perspektyvy [Ukraine's agricultural sector in wartime: problems and prospects]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and society*, (40). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-40-38>.

14. Shevchenko, A.A., Zemliak, A.V. (2023). Aktualni problemy ta perspektyvy rozvytku innovatsiinoi diialnosti ahrarnykh pidpriemstv v Ukraini [Current problems and prospects for the development of innovative activities of agricultural enterprises in Ukraine]. *Suchasni upravliniski ta sotsialno-ekonomichni aspekty rozvytku derzhavy, rehioniv ta subiektiv hospodariuvannia v umovakh transformatsii publichnoho upravlinnia – 2023: Mizhnar. nauk.-prakt. konf.* – Modern administrative and socio-economic aspects of the development of the state, regions and economic entities in the context of the transformation of public administration - 2023: materials of the International Scientific and Practical Conference (pp. 158–160). Natsionalnyi universytet «Odeska politekhnikha».

15. Kovalenko, Yu.M. (2010). Vykorystannia katehorialnoho aparatu instytutsiinoi teorii u finansovomu sektori ekonomky [The use of the categorical apparatus of institutional theory in the financial sector of the housekeeper]. *Svit finansiv – The world of finance*, (4), 39–49.

16. Kovalenko, Yu.M. (2011). Formuvannia instytutsiinykh peredumov rozvytku finansovoho sektoru ekonomiky Ukrainy [Formation of institutional prerequisites for the development of the financial sector of the economy of Ukraine]. *Ekonomika Ukrainy – Ukraine economy*, (7(596)), 49–60.

Отримано 15.02.2025

UDC 336.143.232 (477)

Yuliia Kovalenko

Head of the Department of Finance, Accounting and Taxation, Doctor of Economics, Professor
State University “Kyiv Aviation Institute” (Kyiv, Ukraine)

E-mail: kovalenko0202@ukr.net. **ORCID:** <https://orcid.org/0000-0002-5678-3185>

ResearcherID: [H-4742-2018](https://orcid.org/0000-0002-5678-3185)

Yelena Hrymak

Higher education student

State University “Kyiv Aviation Institute” (Kyiv, Ukraine)

E-mail: 7037453@stud.kai.edu.ua. **ORCID:** <https://orcid.org/0009-0002-0345-721X>

PROSPECTS OF FINANCING INNOVATIVE DEVELOPMENT OF AGRICULTURAL ENTERPRISES IN UKRAINE IN THE POST-WAR PERIOD

The article considers practical aspects of financing the innovative development of agricultural enterprises in Ukraine in the post-war period. In conditions of martial law, the question arises of financial support for the innovative development of agribusiness, which involves a deep analysis of the internal resources of companies regarding the implementation of innovations, the ability to attract external innovations through the use of ideas and consideration of innovative infrastructure. Many scientists study agribusiness as a progressive and highly efficient form of organizing agricultural production. But current realities, especially military events, pose many challenges to the agricultural sector. Despite the significant number of publications, the problems of innovative development of the agribusiness sector of Ukraine require further research. The purpose of the article is to identify general problems of the functioning of agribusiness during the war, as well as the main directions of innovative development of agribusiness in Ukraine after its end. Currently, the agricultural sector is faced with various problems,

such as deterioration of soil fertility and labor shortages, which are analyzed in the context of martial law and an unstable geopolitical situation, crop failures and market instability. Many experts see that the main reason for the slow progress in the field of innovation is the lack of financial resources. Transformational changes in post-war development can be realized only under the conditions of the application of innovations in agriculture, modern technologies, digitalization of business models and logistics, contributing to improving the indicators of productivity growth and efficiency of agro-industrial production, reducing costs and creating conditions for deep processing of agricultural products with expanded financing taking into account the further institutional development of the financial sector of the economy. Great efforts must be made to ensure the food security of the state and save the most vulnerable segments of the planet's population from hunger, hoping for financial support from the world community.

Keywords: agricultural sector; agricultural enterprises; agribusiness; financing; innovative development; innovations.

Fig.: 2. References: 16.